Provinciehuis Westerbrink 1, Assen
Postadres Postbus 122, 9400 AC Assen
www.drenthe.nl
T (0592) 36 55 55
F (0592) 36 57 77

provincie Drenthe

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 10 december 2015
Ons kenmerk 50/3.3/2015005305
Behandeld door de heer B. Dijkema (0592) 36 51 18
Onderwerp: Proces afhandeling aanbevelingen rapport Krimp Noordelijke Rekenkamer (NRK)

Geachte voorzitter/leden,

In de Statencommissie Omgevingsbeleid van 25 november jl. is besproken het rapport 'Het krimpbeleid van de provincie Drenthe' van de Noordelijke Rekenkamer (NRK). Op 16 december 2015 hebt u dit rapport geagendeerd voor uw Statenvergadering. Wij willen u proactief met deze brief al informeren over de afhandeling van de aanbevelingen uit het rapport van de NRK, het proces Dynamisch Drenthe en de Samenwerkingsagenda Krimp. Reden hiervoor is dat wij begin 2016 al met u in gesprek willen over Dynamisch Drenthe om u aan het begin van dit proces erbij te betrekken. In ons Collegeprogramma hebben wij deze ambitie ook uitgesproken.

Aanbevelingen van de NRK

1. *'Formuleer een duidelijke visie op de manier waarop de provincie wil omgaan met de gevolgen van bevolkingsdaling, ontgroening en vergrijzing.'*
   Wij stellen voor het opstellen van een visie onderdeel te laten zijn van het proces Dynamisch Drenthe. Zie voor een toelichting op het proces Dynamisch Drenthe hieronder. De visie is gereed voor de zomer 2016.

2. *'Maak een duidelijke afweging over de relatie tussen het belang dat wordt toegekend aan de krimpproblematiek in Drenthe en de hoeveelheid middelen en menskracht die voor de uitvoering van dit beleid beschikbaar wordt gesteld.'*
   De afweging komt terug in de Begroting 2017.

3. *'Zorg voor een goede integratie van alle aspecten van het facetbeleid voor krimp.'* De integratie komt terug aan de hand van de jaarrekening, voor het eerst in de Jaarrekening 2015 die in het voorjaar 2016 wordt besproken in uw Staten.

Proces Dynamisch Drenthe
In de Begroting 2016 hebben wij aangegeven dat onze ambitie een sociaal, vitaal en ondernemend Drenthe is. Leefbaarheid is hierbinnen het centrale thema. Wij willen de verkenning van de beleidsvelden die relevant zijn voor Dynamisch Drenthe breed aanvliegen: voorzieningen, bereikbaarheid, participatie, onderwijs, arbeidsmarkt, zorg, krimp, etc. Wanneer de beleidsvelden inzichtelijk zijn, wordt verkend waarover de provincie zou moeten gaan. Waar heeft de provincie toegevoegde waarde en hoe kan dit worden ingevuld.

Momenteel wordt gewerkt aan een notitie inzake de provinciale inzet voor het sociaal beleid in de periode 2016-2019. Deze beleidsopgaven worden nadrukkelijk in samenhang gebracht met de brede ambities in Dynamisch Drenthe, waar leefbaarheid centraal staat, en de economische ambities van de provincie.

Bij het proces Dynamisch Drenthe zijn veel stakeholders betrokken, zowel intern als extern, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Afstemming met de stakeholders vergt een zorgvuldig proces. Uw Staten willen wij in dit proces ook al nadrukkelijk bij aanvang betrekken. Wij stellen voor in het eerste kwartaal 2016 een Statenontmoeting voor Dynamisch Drenthe te organiseren waarin wij gezamenlijk verkennen welke beleidsvelden moeten worden meegenomen, waarover de provincie zou moeten gaan en waar onze toegevoegde waarde ligt. Aangezien wij deze vragen ook gaan voorleggen aan externe stakeholders, willen wij in het tweede kwartaal een tweede Statenontmoeting organiseren waarin de resultaten gepresenteerd worden van hetgeen wij hebben opgehaald voor Dynamisch Drenthe.

De uitkomsten van het proces Dynamisch Drenthe worden voor de zomer 2016 verwoord in een notitie op basis waarvan een besluit genomen kan worden over de verdere invulling en realisatie van een Dynamisch Drenthe.

Samenwerkingsagenda Krimp
Met alle krimp- en anticipeerregio's (Oost-Drenthe is een anticipeerregio) wordt rijksbrede ondersteuning van regio's in samenwerkingsagenda's vastgelegd. Dat geldt ook voor de eigen ambities en activiteiten van regio's en van de desbetreffende provincies. In de Samenwerkingsagenda Krimp worden nadere afspraken gemaakt met het Rijk gericht op de regionale opgaven.

Deze Samenwerkingsagenda Krimp is een gezamenlijke agenda van provincie, gemeenten en corporaties in Oost-Drenthe en het Rijk. Basis voor deze agenda is het beleidskader Vitaal Platteland 'Samenwerken aan een Vitaal Platteland' (Statenstuk 2014-652). Doel van deze agenda is om concrete acties te benoemen waarmee de regio, in samenwerking met het Rijk, aan de slag kan. Hiervoor heeft het Rijk inmiddels € 45.000,-- beschikbaar gesteld.

De samenwerkingsagenda is geen statische, maar een dynamische agenda en wordt geactualiseerd met nieuwe inzichten, kansen en acties. Deze gezamenlijke agenda zal input leveren voor het invullen en uitwerken van het onderdeel krimp binnen het programma Dynamisch Drenthe. U treft de Samenwerkingsagenda Krimp in de bijlage bij deze brief aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage: Samenwerkingsagenda Krimp
wa/coll.

BIJLAGE 2

Samenwerkingsagenda Rijk - Regio Oost-Drenthe 2015-2019

Inleiding

Het platteland van Oost-Drenthe is uniek en heeft cultureel, landschappelijk en ruimtelijk een onderscheidende eigenheid: nuchter, authentiek, een tikkeltje voorzichtig en met veel ruimte om te wonen en te leven. Naast de prachtige dorpen op de Hondsrug zien wij de rijke cultuurhistorie van de veenkoloniën en aan de zuidkant van de regio, de stad Emmen. Maar het is ook een regio die sociaaleconomisch onder druk staat als gevolg van een cumulatie aan vraagstukken, die versterkt worden door de demografische veranderingen (bevolkingsdaling, vergrijzing, ontgroening en daling van de potentiële beroepsbevolking), zoals het verlies aan arbeid, teruglopende verdiencapaciteit, vrijkomend vastgoed en een afnemende voorzieningenstructuur.

In de afgelopen jaren is het vraagstuk krimp geagendeerd, zijn er experimenten uitgevoerd en is er onderzoek gedaan. Met de, in deze periode, opgedane kennis, willen wij nu de slag maken naar het opstellen van een gedeelde aanpak met onze partners. Deze aanpak werken wij uit binnen het programma Vitaal Platteland.

Samenwerkingsagenda

In de brief van de minister voor Wonen en Rijksdienst van 19 december 2014 aan de Eerste en Tweede Kamer is de Samenwerkingsagenda Krimp aangekondigd. Met alle krimp- en anticipeerregio's (Oost-Drenthe is een anticipeerregio) wordt Rijks brede ondersteuning van regio's in afspraken vastgelegd. Dat geldt voor de eigen ambities en activiteiten van regio's en van de betreffende provincies. De ondersteuning van het Rijk sluit aan bij de behoeften van de regio.

Vitaal Platteland

Een belangrijk programma voor de regio Oost-Drenthe is het programma Vitaal Platteland. Vitaal Platteland is onderverdeeld in een aantal hoofdthema's zoals het realiseren van een vitale arbeidsmarkt en onderwijs, het optimaliseren van mobiliteit & bereikbaarheid en het versterken van de woon- & leefomgeving. Deze thema's hebben een duidelijke relatie met demografische ontwikkelingen. Vitaal Platteland vormt de basis voor onze inzet gerelateerd aan de krimpvraagstukken die spelen in Oost-Drenthe.

Met de middelen voor Vitaal Platteland willen wij hieraan een impuls leveren. In deze Samenwerkingsagenda maken wij nadere afspraken over Rijksondersteuning gericht op deze regionale opgaven. In de bijgevoegde actietabel zijn al concrete acties benoemd en wordt geactualiseerd met nieuwe initiatieven. Deze agenda is niet uitputtend en zal periodiek geactualiseerd worden en afgestemd met de ontwikkeling van het programma Vitaal Platteland voor Oost-Drenthe.

Stad Emmen in de regio

In de MIRT gebiedsagenda is reeds vastgesteld dat er een grote opgave ligt in het verbinden van het landelijke gebied met de economische dynamiek en bovenlokale voorzieningen in de steden. Steden zijn steeds meer de motoren van de noordelijke economie en innovatie. Meer dan een kwart van de 1,7 miljoen inwoners van Noord-Nederland woont in de stedelijke gebieden Groningen-Assen, Leeuwarden en Emmen. Bijna de helft van de inwoners werkt in deze steden. Emmen vormt het enige stedelijke centrum in de regio Zuidoost-Drenthe. Kenmerkend voor de positie van de stad Emmen is dat de afstand naar andere nabij gelegen steden zo groot dat de stad Emmen zijn eigen regio moet bedienen. De stagnerende en uiteindelijk dalende bevolkingsontwikkeling, gecombineerd met de effecten van de crisis en het banenverlies in opleidingen, bedrijfsleven en in de zorg zet de positie van stad Emmen als centrum voor de regio (belangrijkste industriekern en tweede winkelstad van het Noorden) verder onder druk. Juist hierin schuilt een gevaar, dat als de regionale centrumpositie van Emmen verder wordt uitgehold, de regio daardoor is aangewezen op voorzieningen, werk en scholing ver buiten de regio. Tot op ruime afstand van de stad Emmen liggen er geen regionale centra met een vergelijkbare functie op het gebied van voorzieningen, werkgelegenheid en opleiding. De regio Zuidoost-Drenthe participeert in het onderzoek van Platform 31 om praktische antwoorden te krijgen op de vraag waar en hoe de relatie tussen de stad en de omliggende krimpregio meer van elkaar kunnen profiteren. Wij verwachten van het Rijk dat we gezamenlijk constructief kunnen werken aan de aangedragen oplossingen. Regionaal maatwerk is hierbij een vereiste.1

Ambities

De komende periode werken wij aan:

- Het opzetten van een organisatiestructuur: Het vraagstuk van demografische ontwikkelingen vraagt om een gezamenlijke aanpak van gemeenten, provincie, Rijksoverheid, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners. Om te kunnen komen tot een gezamenlijke aanpak is het nodig dat partijen overeenstemming bereiken over de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden. Vooral omdat de maatregelen op verschillende schaalniveaus op elkaar ingrijpen en omdat de demografische ontwikkelingen vele beleidsterreinen raken, is een gezamenlijke, samenhangende aanpak over meerdere bestuurslagen van belang. [2]
- Wij ontwikkelen een visie op het benodigde voorzieningenniveau in relatie tot de bereikbaarheid: Door de toegenomen mobiliteit, schaalvergrotingen en ICT-

[1] **Agenda Stad** is de samenwerking van het Rijk, steden en stakeholders gericht op het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid van Nederlandse steden

[2] **Samenwerkingsafspraak**: Financiële bijdrage (€ 45.000,-) voor de regio Oost-Drenthe voor het aanstellen van een procesbegeleider/kwartiermaker voor de anticipeerregio Oost-Drenthe en mogelijke andere activiteiten in het kader van deze samenwerkingsagenda (50% cofinanciering). De provincie Drenthe, gemeenten en corporaties zullen de overige 50% voor hun rekening nemen.

toepassingen is de bereikbaarheid van voorzieningen belangrijker dan lokale beschikbaarheid. Als lokale voorzieningen ontbreken of verdwijnen, komen de voorzieningen op het regionale niveau ervoor in de plaats en dit levert over het algemeen voor weinig bewoners onoverkomelijke problemen op. Een veelomvattend voorzieningenpeil lijkt dus op voorhand niet noodzakelijk voor de waardering van een positieve leefbaarheid. Van belang is dat voorzieningen, indien deze elders gelegen zijn dan in de eigen kern, bereikbaar zijn. Niet het behoud, maar de kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen is hierbij het uitgangspunt.

- Wij zetten in op het versterken van een prettig woon en leefklimaat: Door de vergrijzing is er straks een overschot aan eengezinswoningen en een tekort aan levensloopbestendig woningen en specifieke vormen van ouderenhuisvesting. De zorgvraag van ouderen zal verder toenemen. Dat vraagt om soms ingrijpende aanpassingen van hun woning. Verder is de kwaliteit van de huidige woningvoorraad in de regio sterk wisselend. De woningmarkt in Zuidoost Drenthe is ontspannen. In de Veenkoloniën is al sprake van vraaguitval en dan vooral aan de onderkant van de particuliere woningvoorraad. Dit levert risico's op als verschraling van het aanzicht van de karakteristieke veendorpen door achterstallig onderhoud en leegstand. Temeer omdat de verdiencapaciteit voor het wonen in onze regio de laatste jaren steeds meer onder druk staat. Corporaties moeten – door veranderende wet- en regelgeving –scherp prioriteren en noodzakelijke investeringen in woonkwaliteit tenminste temporiseren.

De belangrijkste regionale opgaven in beeld
Voor het bepalen van de regionale opgaven is onder ander gebruik gemaakt van de beleidsnota Vitaal Platteland, het regiogesprek Oost-Drenthe op 2 april 2015 onder leiding van Platform 31 en het werkbezoek dat het Rijk heeft gedaan aan de regio op 22 april 2015. Tijdens laatstgenoemde bijeenkomst is verkend waar de opgaven voor de regio liggen in relatie tot demografische ontwikkelingen.

Deze opgaven liggen op de volgende terreinen:
1. Wonen en leefomgeving
2. Arbeidsmarkt en onderwijs
3. Mobiliteit en bereikbaarheid
4. Burgerkracht

1. Wonen en leefomgeving

Wat speelt er?
De regio Oost Drenthe kenmerkt zich door een relatief hoog aandeel eigen woningbezit (65% ten opzichte van 57% landelijk, CBS 2012). Tegelijkertijd is de regio relatief vergrijst (14% 70+ t.o.v. 11% landelijk, CBS 2014). Veel babyboomers hebben een eigen woning en zullen daarin nog jaren blijven wonen. Opmerkelijk is het relatief grote aantal huishoudens met lagere inkomens 27% van de huishoudens heeft een inkomen tot €20.000, 76% tot €40.000 ten opzichte van respectievelijk 20% en 57% landelijk). De doelgroep voor woningcorporaties (huishoudens met een inkomen tot EU-grens ca. € 35.000) woont niet alleen in huurwoningen, in zuidoost-Drenthe woont iets meer dan de helft van deze inkomensgroep in een eigen woning. Een groot deel van de koopwoningvoorraad bestaat uit goedkope woningen.

Als gevolg van de demografische veranderingen (minder jongeren & gezinnen, meer kleine huishoudens en senioren en uiteindelijk huishoudenskrimp) veranderd de vraag op de woningmarkt de komende decennia sterk. Er zal een overschot aan goedkope gezinswoningen in de koopsector ontstaan met een slecht marktperspectief[3]. Voor een gezonde vraag-aanbodbalans is het noodzakelijk in te grijpen in de omvang van de voorraad goedkope gezinswoningen. Dit is niet alleen een probleem van de eigenaar/bewoners zelf, maar een collectief probleem van alle actoren op de woningmarkt.

1.1 Aanpak leegstaand vastgoed
Voorafgaand aan het nadenken over mogelijke oplossingen voor de regionale woningmarkt is allereerst een gedegen analyse van de problematiek gewenst en een

[3] **Samenwerkingsafspraak:** Deelname voor Oost-Drenthe aan het leernetwerk particuliere woningvoorraad voor anticipeergebieden (BZK/Platform31).

breed draagvlak voor de noodzaak om in te grijpen te creëren. Uiteindelijk zal een deel van de oplossing liggen in het opzetten van een sloop- / ruil- / onttrekkingsfonds[4]. Hiervoor gaat de provincie samen met o.a. met gemeenten, woningcorporaties, banken en bedrijven een sloopfonds instellen om de kwaliteit van wonen en leefgebieden te vergroten. In aanvulling op het onderzoek naar sloop gaat de provincie Drenthe samen met betrokkenen (overheden, marktpartijen) een provinciale Retailagenda maken ter versterking van binnensteden en het terugdringen van leegstand.

Wij vragen het Rijk om:

- Deskundigheid beschikbaar te stellen voor deelname aan een onderzoek naar de opzet en uitvoering van een sloop- en onttrekkingsfonds voor Oost-Drenthe.
- Deskundigheid beschikbaar te stellen voor de opzet van een provinciale Retailagenda[5].

Aanpak bestaande woningvoorraad

Om voorzieningen op het platteland te kunnen blijven bieden wordt steeds vaker een beroep gedaan op zelfwerkzaamheid en participatie van bewoners. Het inkomensniveau in de regio is laag en relatief veel bewoners behoren tot de primaire doelgroep van corporaties. Via huurtoeslag en andere toeslagen worden deze huishoudens tegemoet gekomen in het kunnen opbrengen van de woonlasten. Extra inkomsten als gevolg van participatie en zelfwerkzaamheid kunnen een welkome aanvulling zijn op het besteedbaar inkomen van deze huishoudens. Het risico bestaat echter dat een deel van dit voordeel zal wegvallen als gevolg van lagere toeslagen. Het is dan vervolgens de vraag in hoeverre mensen gemotiveerd zullen zijn in het leveren van een actieve bijdrage aan de leefomgeving en instandhouding van voorzieningen[6].

Wij vragen het Rijk om:

- Gezamenlijk met woningcorporaties, regio en provincie te verkennen hoe het mogelijk kan worden gemaakt dat het activeren van huurders in de wijk niet ten koste gaat van de bijdrage in de huurtoeslag. Zodoende blijven voldoende mensen beschikbaar (en voelen zich niet financieel geremd) om een bijdrage te leveren aan het leefbaar houden van de woonomgeving.

1.3 Wonen en zorg

---

[4] **Samenwerkingsafspraak**: Beschikbaar stellen van deskundigheid voor deelname aan een onderzoek naar de opzet en uitvoering van een sloop- en onttrekkingsfonds voor Oost-Drenthe.

[5] **Samenwerkingsafspraak**: Aansluiten bij de acties uit de Retailagenda, waaronder de optie tot sluiten Retaildeal en vervolgens benutten van het Retailteam, de Retaildealtoolkit, het Retaildealnetwerk en het in 2015 op te zetten open source kennisplatform ten behoeve van onder andere agenderen / bespreekbaar maken leegstandsproblematiek, verbinden van publieke en private partijen op lokaal en regionaal niveau, aanreiken van 'best practices', verbinden en afstemmen van bestaande en nieuwe initiatieven rondom de aanpak van leegstand.

[6] **Samenwerkingsafspraak:** Expertmeeting met corporaties en overheid om in gezamenlijkheid te kijken naar de problemen die er ontstaan een krimpmarkt.

Enkele jaren geleden hebben de gemeenten, zorgpartijen en andere belanghebbenden, waaronder de woningcorporaties een traject doorlopen rondom het zorgexperiment. Doel van het experiment was het waarborgen van de kwaliteit en beschikbaarheid van de zorg in de regio. Het experiment heeft partijen dichter bij elkaar gebracht, maar er is geen sprake geweest van een daadwerkelijke andere of vernieuwende aanpak van de problematiek. Een deel van de benoemde vraagstukken ligt nog steeds op tafel. Nu het scheiden van wonen en zorg verder is doorgevoerd en de babyboomers over een aantal jaren de leeftijd gaan bereiken waarop zij kwetsbaarder worden en het beroep op zorg en ondersteuning in de thuissituatie zal toenemen neemt de urgentie toe om na te denken hoe dit in de regio het beste kan worden opgevangen en georganiseerd. Vanuit de WMO wordt nadrukkelijk een beroep gedaan op de omgeving van kwetsbare en zorgafhankelijke burgers.

Met name in de kleinere kernen in de regio waar geen aanbieders van langdurige zorg aanwezig zijn ontbreekt het veelal aan een goede infrastructuur voor de zorg en ondersteuning van kwetsbare ouderen en andere kwetsbare groepen. Omdat deze kernen verder zullen vergrijzen, maar grootschalige investeringen hier niet voor de hand liggen, zal naar andere oplossingen gezocht moeten worden om de kwaliteit van zorg en ondersteuning in deze kernen te borgen. Een vraagstuk waarbij vooral de bewoners zelf betrokken moeten worden bij het bepalen van de lokale oplossing[7].

Een aantal initiatieven op dit terrein lopen al:

- De afgelopen periode zijn een aantal werkconferenties over het Zorglandschap in Drenthe georganiseerd. Tijdens deze werkconferenties is de toekomst van de zorg in Drenthe besproken (in het licht van de demografische veranderingen).
- Traject rondom de wet hervorming langdurige zorg in Drenthe[8].
- Ronde-tafel-sessies zorg om de aansluiting tussen onderwijs en zorg te versterken.
- Indienen van een Interreg 5A aanvraag grensoverschrijdende zorg. Doel is om mensen werkzaam in de zorg aan beide zijden van de grens inzetbaar te maken.
- Op 1 december 2014 is het actiedocument grensoverschrijdende arbeidsmarkt Emsland – Drenthe getekend waarin zorg een thema vormt.

Wij vragen het Rijk om:

- Het bieden van experimenteerruimte om specifieke innovaties gericht op zorg in krimpregio's uit te testen en te implementeren.
- Samen met de provincie Drenthe (en deelnemers werkconferentie

---

[7] **Samenwerkingsafspraak:** Uitvoeren van het amendement Wolbers met betrekking tot het aanpakken van gezondheidsachterstanden in de Veenkoloniën met een integrale lokale aanpak.
[8] **Samenwerkingsafspraak:** Inzet aanjaagteam Langer Zelfstandig Wonen om samenwerking tussen voor wonen & zorg relevante partijen te bevorderen.

Zorglandschap) tot concrete afspraken te komen over de noodzakelijke samenwerking tussen overheden en marktpartijen om de zorg in krimpgebieden betaalbaar en toegankelijk te houden[9].

2. *Arbeidsmarkt en onderwijs*

Voor de sociaaleconomische vitaliteit van de regio is een goed functionerende arbeidsmarkt van vitaal belang. Enerzijds gaat het om het benutten van de kracht van de sectoren voor meer werk in de regio én van de activiteiten die het meeste perspectief bieden op werk op korte en middellange termijn, en dan speciaal voor de lager opgeleiden in het gebied. Anderzijds gaat het om het versterken van de aanbodkant. Een beter opgeleide beroepsbevolking verkleint de kans op werkloosheid. De huidige economie van Zuidoost Drenthe verkeerd door de recessie in zwaar weer met een neergaande tendens in werkgelegenheid. Door verandering van de bevolkingssamenstelling (vergrijzing en ontgroening) daalt het potentiële arbeidsaanbod, terwijl onder andere de zorgvraag toeneemt. Deze trend heeft een grote impact op de arbeidsmarkt in Zuidoost Drenthe. De werkloosheid is met 12% hoog. Door een combinatie van een lagere arbeidsparticipatie en opleidingsniveau dan gemiddeld in Nederland en een daling van de beroepsbevolking zullen bedrijven in de toekomst minder snel gewenste medewerkers kunnen vinden.

Naast de reguliere inspanningen willen wij vooral inzetten op het scheppen van (nieuwe) banen waar jongeren, ouderen en vooral lager opgeleiden die voor een deel ver van de arbeidsmarkt staan, snel hun plek vinden. Banen die er zijn bij bedrijven dichtbij over de grens met Duitsland. Hier liggen kansen die de regio voor bewoners en bedrijven aantrekkelijker maakt. Een tweetal opgaven:

1. Het slechten van de Duitse grens is een opgave die het Rijk (mede) moet oppakken (fiscaliteit, sociale zekerheid, pensioensystemen). Lokaal en regionaal kan men zeker bijdragen. Dit doen wij door het op 1 december 2014 ondertekende actiedocument grensoverschrijdende arbeidsmarkt Emsland – Drenthe. Actie is om 400 bemiddelingen naar Emsland te realiseren tot halverwege 2017. Momenteel wordt gewerkt aan het opzetten van een grensteam met als doel het realiseren van een bestendige arbeidsmarkt Emsland-Drenthe.
2. In Duitsland is een tekort aan vakkrachten in de zorg, wat de komende jaren nog zal gaan toenemen, mede omdat in Duitse zorgorganisaties minimaal 50% van het personeel een vakkracht moet zijn. Op dit moment is er een situatie waarin er aanbod is vanuit Noord-Nederland en vraag vanuit Duitsland. Belemmeringen in dit grensverkeer zijn: diplomaerkenning, beheersing van de Duitse taal, maar onwetendheid over en ingewikkeldheid van voor diploma-erkenning (brief

[9] **Samenwerkingsafpraak:** In 2015/2016 organiseren van een nieuwe werkconferentie in samenwerking met het Rijk

provincie Drenthe aan OCW, dd. 24 juni 2015).

Om de onderwijsachterstanden tegen te gaan streven de gemeenten al lange tijd naar het doorbreken van de achterstanden. Geconstateerd wordt dat er resultaten geboekt wordt, maar dat de kennisontwikkelingen in een nog hoger tempo voortgaan en er een tweedeling in opleiding in de samenleving ontstaat, met alle sociaaleconomische gevolgen van dien voor de achterblijvende groepen. Voor de overheid is en blijft het noodzakelijk om de achterstanden te blijven bestrijden en deze mensen kansen te blijven geven.

Gemeenten, schoolbesturen voor het primair onderwijs en andere betrokkenen zetten zich in om kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen te behouden en bereikbaar te houden. Het gaat om het "omgaan met krimp". Deze onderwijsvoorzieningen kunnen worden versterkt door IKC-vorming (Integrale Kindcentra) met betekenis voor kinderen van 0 -12 jaar en voor de wijk of het dorp (wijk/dorpsfunctie). Het omgaan met krimp eist een extra inzet om de sociaal-economische achterstanden, in het bijzonder de opleidingsachterstanden, te bestrijden. Om de vererving van de achterstanden te doorbreken is een inzet op de jongste kinderen essentieel. Dit vraagt bijvoorbeeld om extra ontwikkelingskansen voor peuters. Zie de brief van de VNG d.d. 2 december 2013 met het pleidooi om alle peuters een ontwikkelrecht te geven. Dit pleidooi brengen we graag nogmaals onder de aandacht. Om het ontwikkelrecht van peuters vorm te geven zijn meerdere gemeenten doende om in combinatie met basisscholen zogenaamde voorscholen te vestigen. De voorschool heeft een ontwikkelaanbod voor peuters, waarbij er naar gestreefd wordt dit in te vullen naar de normen van de voorschoolse educatie (art. 166 WPO). In niet alle gevallen is het mogelijk hier invulling aan te geven doordat het aantal peuters te gering is en er verhoudingsgewijs hoge kosten gemaakt moeten worden als er aan alle wettelijke vereisten voldaan moet worden.

Wij vragen het Rijk om:
Bevorderen grensoverschrijdende arbeid[10]

- Het vergroten van Duitse taalvaardigheid door Duits als vak aan te bieden aan scholen in de grensstreek.
- Diploma-erkenning van zowel hoger als middelbaar onderwijs met de deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen te bespreken. Een specifieke situatie die in Noord-Nederland nu speelt, is de diploma-erkenning in de kraptesectoren techniek en zorg, bijvoorbeeld de verzorgende IG (VIG, mbo-niveau 3) en het werkzaam zijn in Duitsland in de Altenpflege. Omdat het diploma Verzorgende IG niet erkend is, mag een VIG niet als vakkracht in de Altenpflege werken.

[10] **Samenwerkingsafspraak:** Conferentie i.h.k.v. het Sectorplan Grenzenloos Werken (gericht op betrokkenen van het Sectorplan, breder dan Drenthe). Hierin kan een aantal van de door Oost-Drenthe opgevoerde vraagpunten aan de orde komen.

- Investeren in grensoverschrijdende stage-overeenkomsten.
- Koppelen van arbeidsbureaus aan beide kanten van de grens.

Onderwijs[11]

- De inzet van procesbegeleiders[12] om vervolg te kunnen geven aan het proces dat is ingezet om de kwaliteit en bereikbaarheid van het primair onderwijs en voortgezet onderwijs optimaal te houden.
- [13]Experimenteerruimte, door middel van het buiten toepassing laten van juridische regels en het wegnemen van financiële belemmeringen voor het vormen van voorscholen waarin partijen als schoolbesturen voor het primair onderwijs, peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties gezamenlijk in één organisatie hun verantwoordelijkheid kunnen nemen.
- Experimenteerruimte, door middel van het buiten toepassing laten van juridische regels en het wegnemen van financiële belemmeringen voor het vormen van een voorschool in combinatie met groep 1 van de basisschool, opdat peuters in landelijke gebieden met kleine aantallen naar een voorschool kunnen.
- Experimenteerruimte, door middel van buiten toepassing laten van juridische regels en het wegnemen van financiële belemmeringen om de doorgaande leerlijnen te borgen en zorg te bieden met inzet van de directeur, intern begeleider en het onderwijzend personeel voor de voorschool.
- Experimenteerruimte voor gemeenten door rijks- en gemeentelijke budgetten voor peuterwerk, onderwijs achterstandenbeleid en toeslagen kinderopvang in één budget te bundelen, zodat efficiënt (geen bureaucratie en gezoek voor ouders) en gericht dit budget ingezet kan worden voor alle peuters, die zo gratis naar de voorschool kunnen.

3. Mobiliteit en bereikbaarheid

Wat speelt er

Regionale overheden zijn verantwoordelijk voor Publiek Vervoer. De provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen zijn verantwoordelijk voor het openbaar vervoer. De uitvoering is ondergebracht bij het OV bureau Groningen Drenthe (OVB GD). Alle gemeenten zijn verantwoordelijk voor het doelgroepenvervoer (WMO-vervoer en leerlingenvervoer). Sinds 1 januari 2015 is daar de verantwoordelijkheid voor het AWBZ-vervoer bijgekomen.

Al deze vormen van vervoer staan onder druk. De financiële middelen worden minder. Tegelijkertijd zien we dat voorzieningen op het Drentse en Groningse platteland

---

[11] **Samenwerkingsafspraak:** OCW is bereid tot een open gesprek over de mogelijkheden en de voorwaarden van onderstaande punten.

[12] **Samenwerkingsafspraak:** Onderwijsvoorzieningen: OCW heeft subsidies toegekend voor de inzet van procesbegeleiders om vervolg te kunnen geven aan het proces dat is ingezet om de kwaliteit en bereikbaarheid van het primair onderwijs en voortgezet onderwijs optimaal te houden.

verdwijnen en zich concentreren in de grote kernen. Dit heeft gevolgen voor de vervoersstromen en het gaat veelal gepaard met hogere kosten. De vraag is hoe we met minder middelen toch kunnen voorzien in de vervoersbehoefte en behoud van de bereikbaarheid voor de Drentse en Groningse inwoners. Duidelijk is dat een verdergaande integratie van verschillende vervoersstromen, regelgeving en verantwoordelijkheden noodzakelijk zijn om betaalbaar vervoer te realiseren.

Wat willen we
Doel van het Publiek Vervoermodel is het optimaliseren van vraag en aanbod voor zowel doelgroepenvervoer als voor het 'reguliere' openbaar vervoer in de meer landelijke gebieden. Door een optimale afstemming kan enerzijds het aanbod worden verbeterd / gegarandeerd en anderzijds kunnen de kosten worden vermindert

De uitgangspunten van het Publiek vervoermodel in de toekomst zijn:
- inzet eigen kracht
- inzet sociale omgeving
- maatwerk leveren
- meer doen met minder budget
- optimale benutting van hoogwaardig en basisnetwerk OV
- optimalisatie tussen vervoerstromen

Waar lopen we tegenaan?
- Een groot deel van het gebied Groningen / Drenthe heeft te maken met sterke demografische ontwikkelingen. Met name het dossier 'krimp' heeft grote invloed op het draagvlak van het huidige OV systeem. Om minder bevolkte gebieden bereikbaar en daarmee leefbaar te houden, zal er vanuit dit project nadrukkelijk aansluiting worden gezocht bij projecten die dit thema raken. Regelgeving op het gebied van vraagafhankelijk en openbaar vervoer, bijv. Verschillende kwaliteitseisen aan vakbekwaamheid, uitrusting en toegankelijkheid voertuigen enz.
- Mogelijke strijdigheid van nieuwe scenario's met privacywetgeving en privacyprotocollen
- Mededinging/NMA-regels
- Bestaande schotten in financiering, regelgeving en verantwoordelijkheidstoedeling tussen de verschillende vormen van (vraagafhankelijk) collectief vervoer en de nieuwe aanbestedingswet

Wat doen we (provincie, regio, maatschappelijke instellingen)
35 gemeenten en 2 provincies (Groningen/Drenthe), het OV Bureau Groningen/Drenthe werken samen om te komen tot een publiek vervoer model

Wij vragen het Rijk om[14]*:*

- Een regelvrije zone ivm de aanbestedingswet.
- Experimenteerruimte om te komen tot een succesvol publiek vervoer.
- Bestaande schotten wegnemen in financiering, regelgeving en verantwoordelijkheidstoedeling tussen de verschillende vormen van (vraagafhankelijk) collectief vervoer en de nieuwe aanbestedingswet.
- Eén betalingssystematiek die voor Publiek Vervoer gebruikt kan worden
- Bundeling van vervoersconcepten vraagt om meer flexibiliteit in de bekostiging hiervan. Wij vragen het Rijk om Oost-Drenthe als pilotgebied aan te wijzen waar hiermee geëxperimenteerd kan worden[15].

Digitale bereikbaarheid

Wat speelt er?

Een tweede opgave betreft de digitale bereikbaarheid van het platteland. Internet is tegenwoordig een basisvoorziening; de zorg, onderwijs, MKB, recreatie en toerisme en landbouw worden steeds afhankelijker van hoogwaardige en betrouwbare breedbandnetwerken. Volgens TNO zal de vraag naar bandbreedte tot 2020 per jaar met 30% tot 40% toenemen (TNO, 2010). In Drenthe zijn ruim 20.000 Drentse huishoudens (9%) daarvan verstoken. Bovendien zijn bijna 2.500 bedrijven (10%) gevestigd in een `wit gebied'. De meeste daarvan bevinden zich in de buitengebieden.

Waar lopen we tegenaan?

De grote kabelmaatschappijen richten zich in eerste aanleg op stedelijke gebieden met een hoge bebouwingsdichtheid. Het platteland en vooral het buitengebied dreigt daardoor langdurig of zelfs voortdurend verstoken te blijven van hoogwaardige internetverbindingen. De samenleving in deze gebieden wil daarom zelf het initiatief nemen om tot aanleg van snel internet in de vorm van glasvezelverbindingen te komen. Deze initiatieven behoeven wel de steun van rijks- en regionale overheden in de voorbereiding en uitvoering. Kennis en ervaring moeten worden gedeeld. De voortgang is vaak een zaak van lange adem en overwinning van tegengestelde belangen. Om zoveel mogelijk kansrijke initiatieven verder te brengen is professionele procesbegeleiding daarvoor een vereiste.

Wat doen we

---

[14] **Samenwerkingsafspraak:** Het ministerie van IenM denkt graag mee met de initiatieven die in Oost-Drenthe worden ontwikkeld. Meefinanciering is wellicht mogelijk. Een belangrijke voorwaarde is dat het initiatief past binnen de lopende programma's en de voorziening uiteindelijk op eigen benen kan staan

[15] **Samenwerkingsafspraak**: In het BO MIRT van november 2014 is afgesproken dat Rijk en regio Noord-Nederland (Groningen, Friesland, Drenthe) gezamenlijk een MIRT onderzoek starten naar het bereikbaar houden van voorzieningen voor bewoners van het platteland in krimpgebieden, en naar het betaalbaar houden daarvan. De regio (trekker) zet in dit kader vanaf het begin stevig in op het combineren van OV en doelgroepenvervoer. De bedoeling is om in dit onderzoek zo veel mogelijk werk met werk te maken en een deel van het onderzoek te laten invullen door al lopende of op te zetten initiatieven en pilots. Daar zou dit verzoek van Oost-Drenthe dus in kunnen passen.

- Om de lokale initiatieven in de organisatievorming te steunen heeft de provincie Drenthe een fonds opgericht. Verder worden initiatieven voor de aanleg van breedband in Zuidoost Drenthe uit het provinciaal budget voor Vitaal Platteland en uit LEADER ondersteund. Individuele gemeenten hebben een bijdragemogelijkheid voor deze initiatieven in het leven geroepen.
- Ter versterking van de sociale en economische structuur in dorpen en wijken verstrekt Emmen geldelijke steun voor breedbandinitiatieven. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan scholingsdoeleinden, zorgverlening en lokale economie, zoals recreatieve voorzieningen, landbouw en andere vormen van kleinschalige bedrijvigheid in het landelijke gebied

We vragen het Rijk om:

- Deugdelijke initiatieven vanuit de samenleving een kans te geven door ondersteunende wetgeving. In het bijzonder doelen we op de bescherming van deze initiatieven tegen vijandige concurrentie door gevestigde kabelmaatschappijen.
- Wij vragen wetgeving waardoor de mate van dekkendheid en collectiviteit van het initiatief, en dus verdiencapaciteit in het gebied wordt beschermd.

4. Burgerkracht

De regio en de provincie hebben verschillende regelingen en fondsen ter stimulering van de leefbaarheid en vitaliteit in wijken en dorpen. Uitgangspunt om hiervoor in aanmerking te komen is dat de inwoners zelf met plannen en ideeën komen en deze uitvoeren (bottom-up aanpak). Ter illustratie twee bestaande regelingen: de gemeente Emmen heeft het Stimuleringsfonds Dorpen en Wijken opgericht (€ 6 miljoen) en de provincie Drenthe de regeling dorpsinitiatieven (€ 6 miljoen). Beide richten zich op projecten in de ruimtelijke en sociaal-economische hoek. Initiatieven moeten de leefbaarheid van dorpen en wijken versterken. Om te monitoren of aan deze doelstellingen wordt voldaan heeft de provincie Drenthe een 'leefbaarheidsmonitor' ontwikkelt. Met dergelijke (stimulerings)regelingen werken overheden steeds meer naar het zelf laten bepalen hoe inwoners de eigen leefomgeving willen inrichten. Het bureau Emmen Revisited (samenwerkingsverband wijken en dorpen in de gemeente Emmen) heeft de ambitie om te leren hoe je je als overheid moet en kunt opereren in de steeds verder veranderende samenleving waarbij inwoners van dorpen/wijken zelf de touwtjes in handen willen hebben. Hiervoor wordt momenteel een Interreg-project (titel: SELF!) voor opgestart centrale vragen hierin zijn:

- Wat is de (nieuwe) rolverdeling tussen de verschillende partijen? Hoe kun je partijen mobiliseren in een situatie van een 'veranderende' overheid? Hoe activeer je burgers, hoe faciliteer je dat, op welke nieuwe coalities kom je dan uit? Hoe behoud je die (continuering, bestendiging)?